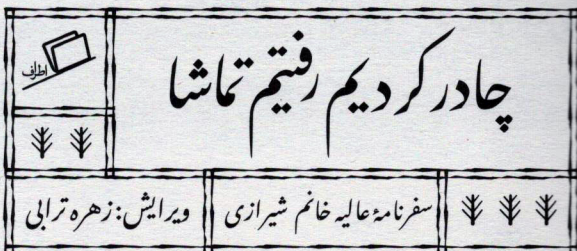

سفرنامه‌های قدیمی زنان (۱)

فهرست

۱۹	جای همه عزیزان خالی
۲۹	دنیا تا دنیا آب
۴۵	قطار قطار همه جمع می شوند
۵۹	لاله آفتاب گرم
۸۱	شمر و یزید بسیار است
۹۹	هر طوطی بگیری می گذرد
۱۲۱	هشتاد زن شاه بزرگ می کنند
۲۱۹	گرم او مکس و زنگ قاطرها

یادداشت یک

مجموعه‌ی ده جلدی سفرنامه‌های حج قاجاری، حاوی متن هشتاد سفرنامه‌ی حج از مردان و زنان قاجاری است، متنی که سرشار از داده‌های تازه و بکر درباره‌ی جغرافیای ایران و کشورهای در مسیر حج، از عثمانی و عراق و شام و تیزهند و راه‌های دریایی است. ذخیره‌ای است بسیار با ارزش که هنوز ارزش آن به درستی آشکار نشده و محتوایش مورد بحث قرار نگرفته است. شماری از این‌ها، سفرنامه‌های زنان قاجاری است که تا آن‌جا که می‌دانم، چندین مقاله در قریب و نیز کشور خودمان درباره‌ی سفرنامه‌های حج زنان نوشته شده است. در میان آن‌ها، سفرنامه‌ای که می‌خوانید درخشش خاصی دارد.

اولین باری که نسخه‌ی این سفرنامه را در کتابخانه‌ی دانشگاه در میانه‌ی دهه‌ی هفتاد دیدم، فهمیدم که چه گوهری است. هر چه بیشتر خواندم، بیشتر به ارزش آن پی بردم و با شوق بیشتری رویش کار کردم. آن وقت و حتی پس از چاپ و به رغم تلاش مرحوم باستانی پاریزی، نویسنده را نشناختم، تا آن که بعدها یادداشتی از دوستی کرمانی آمد که او را شناسانده بود. ما به حدس، اسم «علویه کرمانی» را انتخاب کردیم اما معلوم شد نام درست «عالیه خانم شیرازی» است. بیخش مهمی از حُسن این سفرنامه، به حس زنانگی نویسنده برمی‌گردد که از تمام عبارات آشکار است. زنی با وجوهی گسترده، هم تلاشگر، هم پراحساس و پرجاذبه و پرنفوذ. زنی که به اندرونی میرزای شیرازی، آن مرجع بزرگ راه دارد و وقتی به تهران می‌آید، مدت‌ها در اندرونی ناصرالدین شاه به رتق و فتق امور دختران و ازدواج آنان می‌پردازد. این سفرنامه سرشار از داده‌های با ارزش از هر آن چیزی است که بر سر راه او بوده؛ سفرنامه‌ای پراحساس.

از خاتم ترابی برای تلاش مجددش جهت احیای آن تشکر می‌کنم ❀